

УДК 37. 048.5

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАМІРІВ АБІТУРІЄНТІВ

Р. М. БілоусКременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: www.kdu.edu.ua

Робота присвячена актуальній проблемі формування професійних намірів абітурієнтів як сукупності усвідомлених прагнень до оволодіння певним видом діяльності та вдосконалення в ній, що спирається на програму дій при визначених реально-послідовних цілях оптанта у процесі професійного самовизначення. З'ясована ефективність профорієнтаційного тренінгу, який поєднує тренінгові форми роботи з сучасними управлінськими техніками та методиками. Алгоритм проведення тренінгу включає встановлення довірчих відносин при узгоджених правилах роботи з наступною конкретизацією запиту кожного оптанта; з'ясування цілей роботи; усвідомлення реальності на основі аналізу попереднього досвіду; визначення зовнішніх і внутрішніх перешкод на шляху до цілі; аналіз можливостей для їх подолання; вибір конкретного варіанту та складання плану дій із зазначеними термінами.

Ключові слова: професійні наміри, профорієнтаційний тренінг.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Трудова діяльність – це природна умова життя, основа існування людини в суспільстві. В результаті складної взаємодії організму людини, яка координується із зовнішнім середовищем в процесі життєдіяльності, формується цільова і динамічна соціально-біологічна властивість особистості – працездатність як максимальна можливість особистості здійснювати трудову діяльність за певний період часу з необхідною надійністю. А одним із її аспектів є здатність фахівця виконати завдання, що актуалізує проблему вибору професії та формування професійних намірів у системі шкільної освіти. Однак, як свідчить аналіз практики роботи середніх освітніх закладів, проблемі формування професійних намірів школярів не приділяється належної уваги, внаслідок чого старшокласникам складно здійснити і реалізувати вибір майбутньої професійної діяльності. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки теоретичних підходів і психологічних технологій, які дозволяють враховувати поетапність розвитку професійних намірів і вікові особливості учнів старших класів.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Під час дослідження враховано існуючий досвід розробки та реалізації тренінгових програм у працях А.Г. Грецова, І.Б. Дубровіної, С.С. Занюка, Л.А. Петровської, М.С. Пряжнікова, Г.В. Резапкіної, Ю.В. Тюшева, К. Фопеля. Головною ідеєю тренінгової роботи стала концепція поетапного формування професійних намірів особистості як сукупності усвідомлених прагнень до оволодіння певним видом діяльності та вдосконалення в ній, що спирається на програму дій при визначених реально-послідовних цілях оптанта у процесі професійного самовизначення.

Н.А. Побірченко наголошує, що психотехнології профорієнтації є особливим підґрунтям для забезпечення успішного переходу особистості з нижчого на вищий рівень у розумінні завдань правильного вибору професії, водночас для старшокласників актуальною є організаційна основа профорієнтації: формування навичок самоменеджменту, усвідомлення професійного самовизначення [1]. На доцільність

психологічного супроводу професійної орієнтації вказує В.Ф. Моргун, розкриваючи основні етапи трудового становлення людини [2]. В.В. Колінько трактує тренінг як форму спільного самопізнання і формування професійного самопізнання, вибору професії та вироблення професійного плану; М.Ф. Шевченко у профорієнтаційній тренінговій програмі для старшокласників конкретизує знання про світ професій, особистісні особливості та професійно важливі якості, види професійної освіти, детально розробляючи розділ по пошуку роботи та працевлаштуванню. Для досягнення мети тренінгу тренеру потрібно створити умови для формування групи високого рівня розвитку, що забезпечується наступними принципами організації занять: *активності учасників* – члени групи постійно залучаються до різних дій: обговорення та програвання рольових ситуацій; *дослідницької позиції* – в процесі роботи в групах тренінгу створюються такі ситуації, коли учасникам потрібно самим знайти вирішення проблеми, самостійно сформулювати закономірності взаємодії та спілкування людей; *об'єктивізації поведінки* – поведінка учасників переводиться з імпульсивного на об'єктивований рівень і на ньому підтримується; *партнерського спілкування* – передбачає визнання цінності іншої особистості, її думок, інтересів, а також прийняття рішень із максимально можливим врахуванням інтересів всіх учасників спілкування. Ефективність тренінгу залежить від методичних прийомів, до найбільш поширених із яких відносять: групові дискусії, ігрові методи, медитативні техніки, психогімнастику та методи, спрямовані на розвиток соціальної перцепції. Вибір певного методичного прийому, а також конкретного засобу в рамках цього прийому визначається змістом тренінгу, особливостями групи, ситуації, можливостями тренера.

ВИСНОВКИ. Психологічний супровід абітурієнтів по формуванню професійних намірів найбільш ефективно забезпечується груповими формами роботи, а саме засобами профорієнтаційного тренінгу, який поєднує тренінгові форми роботи з сучасними

управлінськими техніками та методиками. Алгоритм проведення тренінгу включає встановлення довірчих відносин при узгоджених правилах роботи з наступною конкретизацією запиту кожного опанта; з'ясування цілей роботи; усвідомлення реальності на основі аналізу попереднього досвіду; визначення зовнішніх і внутрішніх перешкод на шляху до цілі; аналіз можливостей для їх подолання; вибір конкретного варіанту та складання плану дій із зазначеними термінами. Подальшого дослідження потребує вплив соціально-психологічних факторів на вибір професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Побірченко Н. Психолого-педагогічні основи профорієнтації в неперервній освіті // Профорієнтаційна робота психолога. – К.: Шк. світ, 2007. – С. 5–29.

2. Психолого-педагогічний супровід профілізації освіти: теорія і практика. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 10–11 грудня 2008 р., Полтава. – Полтава: Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського, 2008. – 68 с.

TRAINING OF PROFESSIONAL ORIENTATION AS A WAY TO FORM PROFESSIONAL INTENTIONS OF SCHOOL LEAVERS

R. Bilous

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine. E-mail: www.kdu.edu.ua

The research is dedicated to an urgent topic of school leavers' professional intentions forming as a whole scope of perceived aspirations for mastering some type of activity and its improvement, that is based on the program of actions within defined real-consequent aims of an optant in the process of professional self-constitution. The efficiency of professional orientation training was determined. It combines training ways of work with modern management techniques and methodologies. The algorithm of leading the training includes forming of trustful relationships when agreeing on the rules of work with next concretization of request of each optant; singling out work objectives; understanding the reality based on the analysis of previous experience; definition of external and internal barriers on the way to the goal; analysis of possibilities for overcoming barriers; choosing particular option and making the plan of actions with defined terms.

Key words: professional intentions, professional orientation training.

REFERENCES

1. Pobirchenko, N. (2007), "Psycho-pedagogical foundations of professional orientation in lifelong learning", *Proforiyentatsiynna robota psykhologa*, pp. 5–29. (in Ukrainian)

2. *Psykhologo-pedagogichnyy suprovid profilizatsiyi osvity: teoriya i praktuka. Materialy Vseukrainskoyi*

naikovno-praktychnoyi konferentsiyi [Psycho-pedagogical support profiling Education: Theory and Practice. Materials of Ukrainian Scientific Conference], Poltava, Poltavskyy oblasnyy instytut pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity im. M.V. Ostrogradskogo, December, 10-11 December, 2008. (in Ukrainian)

Білоус Руслана Миколаївна,

к. психол. н., доцент,

Завідувач кафедри психології, педагогіки та філософії,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,

вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук,

39600, Україна

Тел.: 05366-3-24-74

E-mail: www.kdu.edu.ua

Bilous Ruslana Mykolaivna,

Candidate of Psychological Sciences,

Assistant professor,

Head of a department of Psychology, pedagogy and philosophy,

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi

National University,

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk,

39600, Ukraine

Tel.: 05366-3-24-74

E-mail: www.kdu.edu.ua